

31096

№ 10

~~28.5~~

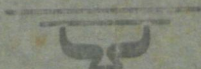
~~122~~

КАТАЛОГ

ПЕРШОЇ ВИСТАВКИ

УКРАЇНСЬКОЇ

СТАРОВИНИ

~~1918~~
~~249 x~~

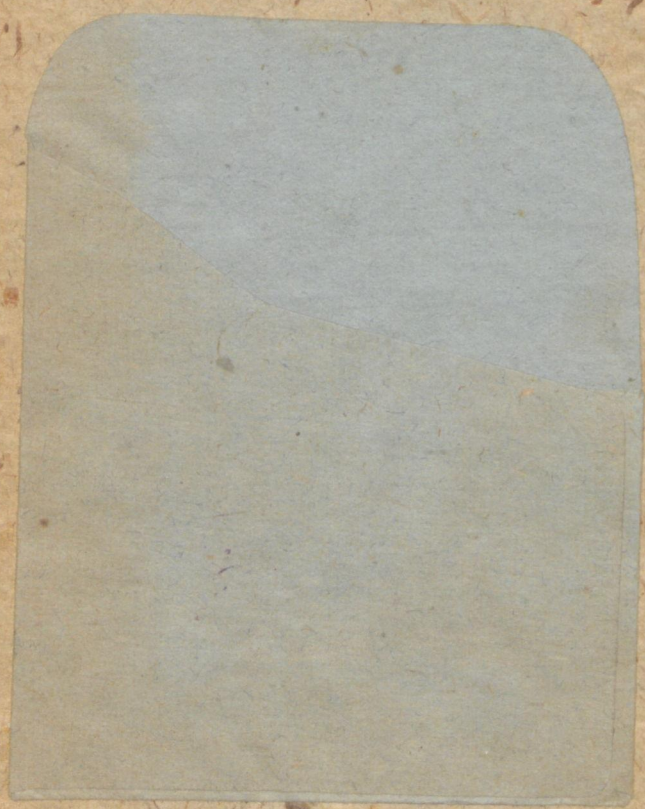

ЛЕБЕДИНЬ.

1918

ТИП КОГОНА

ГОДА.

31096

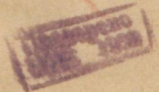
~~28.1~~
~~122.~~

КАТАЛОГ

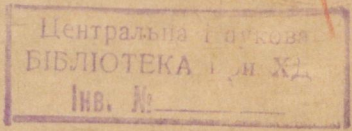
ПЕРШОЇ ВИСТАВКИ

УКРАЇНСЬКОЇ СТАРОВИНИ

~~1918~~
~~249x~~

602

58 64

28.1

122

HAT A B O T

DEPT. OF COMMERCE

U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE

12/18
+ 242

ПЕРЕДМОВА.

Лебединський повіт на Харківщині має багато пам'яток старовини, цікаво ілюструючи історію українського мистецтва. В м. Лебедині залишилось п'ять дерев'яних (Мироносицька, Миколаєвська, Трьохсвятитська, Воскресенська і Григор'євська) і одна кам'яна (Соборна) старих церков і де кілька іконостасів та ікон. В повіті також збереглись де кілька старих церков, хоча найстаріша і найцікавіша церква в слоб. Вільшані уже зруйнована і дуже варварським способом.

Крім цього у мешканців повіту, як у графині В. В. Капнистової, В. К. Демченкової, А. А. Красовського та інших, маються багаті збірки вишиванок, юлімів, портретів, убрання т. ин.

Всі ці багатства до цього часу не були використані для науки. В цьому році Повітова Управа, улаштовуючи згідно з пропозиціями Міністерства Освіти та Мистецтва і постановою чергового Земського Зібрання, українські курси для вчителів початкових шкіл, закликала лектора по історії українського мистецтва—С. А. Таранушенку, котрий на протязі двох тижнів викладав слухачам названу історію. Свої лекції С. Таранушенко ілюстрував великим числом діапозитивів на екрані, але дуже було цікаво щоб слухачі побачили в дійсності все те, про що їм було казано на лекціях і рознесли передані їм знання по повіту. Виникла таким чином необхідність улаштувати по старих церквах м. Лебедина

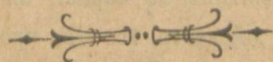
екскурсії і відкрити виставку української старовини. На залик про це Управи, ласкаво згодились дати свої цінні колекції графиня В. В. Капнистова, В. К. Демченкова і А. А. Красовський. Потім виставили свої експонати ще де кілька мешканців. Так відкрилась в залі Повітової Управи перша виставка української старовини, яскраво показуюча на яким високім ступені культурного розвитку стояв Український народ в ті часи.

Відкриваючи, виставку Управа покладає надію, що ця виставка буде мати величезне виховуюче значіння для громадянства і буде одним із засобів що до охорони пам'яток старовини, про які говорить 11-й п. 108 ст. Полож. о губерnsk. и уездн. земек. учрежд. від 9 Липня 1917 року. Управа надіється що, як громадяне, побувавши на виставці, так особливо слухачі курсів—вчителі і вчительки початкових шкіл—будуть шукать, збирать і охоронять такі цінні пам'ятки нашої рідної старовини, бо тільки тому ясна будучина, хто добре знає своє минуле.

За виставлені експонати Управа висловлює свою щиро подяку вельмішановним—графині Варварі Васильовні Капнистовій, Варварі Кузьминичні Демченковій, Єкатерині Максимовні Сучковій-Заліській, Олексію Андрійовичу Красовському, Сергію Васильовичу Сбітньову, Леониду Порфирьевичу Колушаєву, а також щиро дякує лектора Степана Андрійовича Таранушенка, приймавшого участь в складанні цього каталога і всіх інших хто, так чи инакше, виявляв співучасть в організації виставки.

Лебедин,

Липень—Серпень 1918 р.

І. ШИТТЯ

а) Вишиванки.

Вишиванки шовком, а часто з додатком ще золота та срібла, паложених узорним швом, прикрашали краї багатих парадних скатірок, простирадл, хусток старих панських покоїв та подоли підризників наших старих церков.

Пишці узори прекрасно скомпановані по рисунку і сполученням кольорів являються одним із важних відділів нашого ^и мистецтва.

Найстарші шовкові вишиванки контурні, однотонні та двохтонні сполучаючі вишневий з зеленим та блакитний з жовтим „доповнюючі“ кольори з золото-срібними и рельєфно-узорними вставками і виростили в старших звісних в церковному обиході злосрібних вишиваюч, і походять, мабуть, з XVII в. Реєстри маєтності старих полковників, які збереглись од XVII в., дають ряд вказівок на скатірки та простирадла з тонкого „Швабського“ полотна, розшитих шовками, золотом та сріблом. В XVIII в. вони являлись неодмінною частиною панського, міщанського та попівського побуту. Сі новіші вишиванки характерні ніжними кольорами, моделіровкою тонів і натуралізмом в трактовці форм.

В кінці XIX в. шовкові вишивки вимірають. Узори шовкові часто копіювались на простішому полотні простою заплоччю, замінюючи золото і срібло різного типу узорними настиланнями. Сі копіровані узори мевьші по розмірам, сильно геометрізовані і часто з часом переводяться в прямолінійні форми.

1. Вишиванка золотом і зеленкувато—синім : рученим шовком на тонкому полотні; рисунок оконтуровано і заслапо рельефним швом золота і густим настиланням однотоного шовку. Рисунок складається з великих окремих, повторених рослинних композицій. По низу полотнища йде бордюр. (Із збірки В. К. Демченкової).

2. Вишиванка на полотні вишневим шовком і сріблом. Узор складається з двох механічно повторених складних композицій рослинного характеру. (Із збірки А. А. Красовського № 47. Полтавщина).

3. Варіант № 2 (Збірка А. А. Красовського № 49. Полтавщина).

4. Варіант № 3; виконано чорним шовком гладдю і хрещиком. (Збірка А. А. Красовського, Чунахівка Леб. повіт). (1780 р.)

5. Варіант № 3, з додатком бордюра з листків і лілій. Вишито вишневим шовком гладдю та фігурною настійкою (Збірка А. А. Красовського). (1780 р.)

6. Варіант № 3; шито червоною заплоччю вглядь (Збірка А. А. Красовського № 51, Полтавщина).

7. Копія старого вірця (порівняй № 2) (Збірка В. К. Демченкової).

8. Розшитий поділ; шито вишневим шовком вглядь і золотом та сріблом узорним швом. (Збірка А. А. Красовського Веприк, Полтавської г.)

9. Узор скомпанований з побігу лози, великих та малих листків. Рисунок оконтуровано; шито вишневим та оливкувато-зеленим шовком з золотом та сріблом (Збірка А. А. Красовського № 56. Полтавщина).

10. Вишиванка скомпанована асиметрично до головної вісі з рослинних елементів; шито вишневим та оливкувато-зеленим шовком з золотом та сріблом. (Збірка А. А. Красовського).

11. Вишиванка; побіг лози з рослинними елементами, шито в зелено-червоній гамі з сріблом. (Збірка В. К. Демченкової).

12. Вишиванка скомпанована з червоних листків в формі ламаної лінії і заповнюючих вільне поле букетів в формі трьохкутників. Шито в червоно-зеленій гамі. (Збірка В. К. Демченкової).

13. Вишиванка однотонним шовком золотом та сріблом. Скомпоновано з повторенням двох мотивів рослинного характеру. (Збірка А. А. Красовського Полтавщина).

14. Варіант № 13, виконаний в декільки фарб з золотом. (Збірка В. К. Демченкової).

15. Шовкова хусточка з букетами в кутках, шитими шовком (жовто-оливковий, жовтий, блакитний та палевий), сріблом та золотом. Рисунок зашито самим шовком, та шовком з сріблом. (Збірка А. А. Красовського).

16. Вишиванка золотом, сріблом та ніжних відтінків (лілового, палевого, світло-зеленого) шовками. Рисунок складається з побігу лози, листків, квіток та виноградних кетягів (Збірка А. А. Красовського № 50. Веприк).

17. Складна композиція рослинного характеру заповняє ціле полотнище. Видержано в червоно-синій гамі з додатком золота та срібла. (Збірка А. А. Красовського).

18. Однотонна вишиванка, скомпонована аналогічно № 1. (Збірка А. А. Красовського).

19. Вишиванка коричневим та палевим шовком; шовк наслано, узорним швом. Композиція складається з рослинних мотивів. (Збірка гр. В. В. Капнистової).

20. Широкий поділ заповнено букетами перев'язаними стрічкою і букетами в вазонах. Пишні квітки натуралістично трактовані, шиті ніжного тону шовками, з моделювкою в півтона. (Збірка А. А. Красовського Полтавська губ.).

21. Вишиванка аналогічна № 20. (Збірка гр. В. В. Капнистової).

22. Побіг з безпокійними по формі і руху листками і квітками. Рисунок виконано в блакитно-палевій і палево-червоній гамі без контура. (Збірка А. А. Красовського).

23. Вишиванка на жовтій шовку сріблом та шовками. Виконана натуралістично з високим рельєфним шитвом. (Збірка А. А. Красовського).

24. Воздушок шитий шовками в три тони з моделювкою. (Збірка В. К. Демченкової).

25. Копія старого взірця. (Збірка В. К. Демченкової).

26. Фрив шитий червоною заплочію. (Збірка А. А. Красовського).

27. Фелонь з медальоном шитим сріблом. Лице на медальоні виконане живописно, а срібло наложено узорними швами. (Збірка А. А. Красовського).

28. Воздушок, шитий сріблом по зеленому оксамиту. (Збірка А. А. Красовського).

29. Сорочка „Полуботчихи“. Жіноча полотняна сорочка з вишитими груддю, рукавами і подолом. По

швам сорочку обшито червоною синьою, та зеленою стрічкою. Груди розшито в півхрещик вишневим, та синім, з додатком іноді палевого, та зеленого шовку; контур шия коричнево-чорним шовками. Рукави й поділ розшито в червоно-зелені гама шерстю, місцями з білою заполоччю. Весь узор геометричний. Верхня частина спинки зашита узором з стрічки. (Збірка гр. В. В. Кашистової).

30. Дві жіночих полотняних сорочки вишиті синьою заполоччю в геометричних та рослинних формах. Козі"вка, Богодухівського повіту. (Збірка С. А. Таранушенка).

31. Скатірка шита червоною заполоччю, з рослинним по формам бордюром. Середнє поле заповнено букетами. Оконтурований рисунок заповнено дрібною шахматовою застїлкою.

32. Скатірка подібна № 31. (Збірка А. А. Красовського Лебедин).

Б. Рушники.

Рушником називають довгий прикрашений тим чи другим способом кусок полотна. Рушники бувають з вишитим, витканим, а іноді й вибійчаним рисунком. Це одна із найбільш широко розповсюджених форм української народної творчості. Узори на шитих рушниках відзначаються великою різноманітністю як в компоновці рисунка, так і в матеріалі, яким його прикрашають. Мотивами узору бувають і геометричні і рослинні і животні форми. Сі мотиви сполучаються в більш чи менш складні композиції. По кольорам рушники бувають однотоні, двохтоні і многотоні. Матеріалом служать кольорова заполочь, шерсть, а іноді й шовк.

Рушники бувають „плечові“ і „кілкові“. Перший розшивається тільки на кінцях, тоді як другий має узор заповняючий весь рушник.

Значіння рушника в народньому побуті дуже різноманітне: практичне—як утіральник для лица і посуду; обрядове: молода при засватанні перев'язує через плече сватів, йдучи звати на весілля, сама підв'язується рушником, при шлюбі молоді стають на рушник.

„Коли б мені, Господи, неділі діждати,
На рушнику стати,—
Тоді не розлучить ні батько, ні мати,
Ні суд, ні громада, —
Хіба розлучить заступ та лопата“ . . .

На закладах хати перев'язують рушниками плотників, на хрестинах — кумів, на похоронах—церковні хрести, а иноді й намогильний хрест.

„Кілкові“ рушники—звичайно багато — розшиті вішаються для прикраси в хаті на кілках по стінах, на іконах, над вікнами, над дверима.

33. Рушник вишитий шерстю та заплоччю різних одтінків. Узор складається з рослинних мотивів та пташок. Шито гладдю, місцями в хрещик. (Збірка гр. В. В. Капнистивої).

34. Рушник зашито червоно синьою заплоччю і ілюминовано місцями коришневою шерстю. Рисунок складається й з рослинних мотивів та пташок. Шито гладдю та хрещиком. Великі площинки узору зашиті узорним швом: рядками ламаних ромбиками і шахматним рисунком і т. д. (зрівняй з № 1'9). (Збірка гр. В. В. Капнистивої).

35. Рушник засланий узором з рослинними формами. Шито гладдю червоною та синьою заполоччю. Техніка настиланія подібна № 34. (Збірка гр. В. В. Капнистової).

36. Рушник бордюр з квіточками по краю, на кінцях вишито по орлу. Шито синьою та червоною заполоччю; техніка — гладдю хрещик та стежки. Полтава.

37. Рушник; по краю йде бордюр — побіг лози з листочками та квіточками. На кінцях вишито по букету. Шито червоною заполоччю, хрещиком та гладдю. Полтава. (Збірка А. А. Красовського).

38. Полотняний рушник. По краях вишито побіг лози. Кінці ж зашиті орлами. Весь узор зроблено червоною заполоччю з додатком синьої. Полтава. (Збірка А. А. Красовського)

39. Рушник з бордюром. На кінцях букети з пташками. (Збірка А. А. Красовського).

40. Рушник по кінцях зашитий орлами та квітками.

41. Рушник з бордюром, розшитий по кінцях букетами. (Збірка А. А. Красовського).

42. Рушник з бордюром і двохголовими орлами на кінцях. (Збірка А. А. Красовського).

43. Рушник подібний до № 41. Вишитий червоною та синьою заполоччю. (Збірка А. А. Красовського).

44. Рушник подібний до № 43. (Збірка А. А. Красовського).

45. Рушник, вишитий червоною заполоччю. По краю розкидані квіточки, на кінцях вишита квітка. Шито гладдю. (Збірка А. А. Красовського).

45. а) Рушник подібний до № 45, тільки замість квітки на кінцях вишито по орлу. (Збірка А. А. Красовського).

46. Рушник густо розшитий червоною заповлочною з рисунком рослинного характеру; на кінцях зверху букетів вишито по орлу. (Збірка А. А. Красовського).

47. Рушник, шитий червоною та синьою заповлочною, гладдю. На кінцях вишито по два букети; по краю розкидані маленькі букетики. (Збірка А. А. Красовського).

48. Рушник вишитий червоною заповлочною гладдю. (Збірка А. А. Красовського).

49. Рушник вишитий червоною заповлочною гладдю. Мотиви рисунку—рослина та пташки. (Збірка А. А. Красовського).

50. Рушник вишитий червоною та синьою заповлочною та кольоровою шерстю. Бордюр—побіг лози з круглими листочками та квітками. Середина зашита геометричними ткацького характеру формами; на кінцях вишито по букету. (Збірка А. А. Красовського).

51. Рушник зашитий червоною заповлочною; узор рослинного характеру, густо застилає все поле. (Збірка А. А. Красовського).

52. Рушник подібний до № 51; шито червоною та синьою заповлочною з додатком кольорових шовків. (Збірка А. А. Красовського).

53. Рушник шитий гладдю червоною заповлочною та зеленим шовком заповлочною. По кінцях вишито по орлу. (Збірка А. А. Красовського).

54. Рушник шитий червоною заповлочною. (Збірка А. А. Красовського).

В. Хусточки.

Хусточки — квадратів або чотирьохкутні шматочки білого полотна, рідко шовку, з витканим або вишитим кольоровим узором. Матерьял, техніка і спосіб прикрашання хусток подібний до рушникових. Узор на хустках найчастіше складається з 4 великих мотивів заповнюючих кутки і менших розкиданих по всьому полю. Мотиви — найчастіш — рослинні та геометричні. Старші хусточки вишивались шовком, золотом та сріблом, пізніші — заплоччю *) иноді з додатком шерсти або шовку.

В старовину хустка в побуті нашого народу займала таке ж велике місце в практиці і обряді, як і рушник.

Вишита хусточка — найліпший подарунок дівчини своєму милому. Хусткою заєватана молода перев'язує руку молодому. Хустку иноді й дві вшали над могилою хлопця чи дівчини як прапорець по старому козацькому звичаю; в думі „про Хведора Безрідного“ співається:

. . . „Хведора Безрідного поховали,
Високою могилу висшали
І прапірок у головах устромили“.

55. Хусточка вишита червоною та синьою заплоччю; рисунок з геометричних мотивів. (Збірка А. А. Красовського).

56. Хусточка шита червоною та синьою заплоччю з рослинним мотивом.

*) У старовину ліпші сорта заплочі як і шовку вивозились через Крим зі Сходу.

57. Хусточка шита червоною заполоччю. Узор складається з рослинних та геометричних мотивів. (Збірка А. А. Красовського).

59 — 64. Взірці шиття. (Збірка А. А. Красовського).

ІІ. Т К А Н Н Я

А. П о я с и.

65. Шовковий пояс фабрики Лео Мажарського в Слущьку. Цвіт: чорний і ніжно-жовтий з одного боку; коришневий та жовтий з другого боку. Краї і кінці заткані (сріблом та шовками) рослинним орнаментом. Тони шовку-палевий та блакитний. (Збірка А. А. Красовського).

66. Полосатий шерстяний пояс. (Збірка А. А. Красовського).

67. Два зелених шерстяних пояси. (Збірка А. А. Красовського).

Б. К и л и м и.

Килими як і багато ще інших річей нашого старого побуту прийшли до нас зі Сходу і тут у нас привились; пристосовуючись до місцевих умов, потреб і смаку вони утворили один із найбільш характерних і звісних всьому світу відділів нашого старого прикладного народного мистецтва. В старовину на Україні вироблялись килими декількох тонів: одні стрижені — ліжники, коці, другі — чисто-ткані ручної роботи. Матерьялом служили місцева конопля, вовна і рослинні фарби власного

виробу. Узор складається з геометричних та найчастіш рослинних та животних форм. Одні з килимів мають по краях рямці—бордюр, з одмінним од середини узором, в других рисунок, повторюючись зв'язно—органічно чи механічно, заповняє все поле килима. Єсть між килимами такі, які скомпоновані сіметрично і централізовано, другі ж дають вільну композицію.

По набору і підбору кольорів, по трактовці форм, українські килими займають одно із перших місць між килимами всього світу.

68. По краю килима кругом йде широкий бордюр з стилізованих квіток в восьмикутниках. Середину заповняють ріленько розкидані геометричні мотиви. Тло (фон) килима—чорне; набір фарб—чорна, біла, коришнева, жовто гаряча, жовта, ясно-зелена, оливкова, синя, блакитна, малинова. Походить з Полтавщини *).

69. Весь рисунок стилізовано в ярко геометричних формах. Композиція рисунка сіметрична по боках сторчової вісі і централізована. Центр композиції—ярко малинова пляма двохголового геральдичного орла; над і під ним сторчову вісь композиції дають два блакитних букети. По краю килима ніби бордюром восьмикутні зірки; остання частина поля заповнена різними геометричними мотивами. Тло-жовте; набір фарб-малинова, ясно-лилова, ясно-зелена, блакитна, біла і чорна. Походить з Полтавщини.

70. Варіант № 69, кольоровий набір инший. Лебедин.

---

*) Всі килими: №№ 63--114 із збірки А. А. Красевського.

71. Килим має узенький бордюр по краях. Тло біле, рисунок—зобіг з листками та квітками. Середнє поле має чорне тло, по котрому густо розкидано рядками віточки з бутонами—квітками. Рисунок трактує рослинні форми прямолінійно; набір кольорів в квітках—коришнева, св. коришнева, малинова, рожева, зелена жовта, синя, блакитна, біла. Полтавщина.

72. Зкомпонований подібно № 71, тільки не має орнаментального бордюра. Набір кольорів трохи одмінний; тло-чорне. Форми трактовані більш натуралістично, ніж в попередньому килимі; в кольорах намічається моделіровка в півтонах. Полтавщина.

73. Подібний по композиції до № 72. Спосіб трактовки букетів, набір фарб і сполучення їх відмінне. Тло—чорне. Букети розміром більш од таких же № 72. Полтавщина.

74. Варіант № 71.

75. По чорному полю накидано в 4 ряди по 2 великих рослинних мотиви, які приведені до прямолінійних форм. Набір кольорів: коришневий, буряковий, малиновий, рожевий, лиловий, жовтий, темно-ясно-зелений, синій, блакитний і білий. В сполученнях сліди червоно-зеленої і жовто-блакитної гам. Полтавщина.

76. Варіант № 75. Полтавщина.

77. Варіант № 75. Жовте тло. Великих рослинних елементів в ряду по одному. З боків—доріжки геометричних фігурок. Зіньків.

78. Варіант № 77. Тло сіре. З боків рослинний бордюр; набір фарб і сполучення відмінне №№ 75, 77. Зіньків.

79. Широкий бордюр; по блакитному полю побіг з листками й квітками. Середина має жовте тло, по котрому 6, по 3 в ряд, ярусів мотивів рослинного характеру. Полтавщина.

80. Килим з бордюром. Середина заповнена рослинними мотивами, розбитими в стрічкл. Мотиви, безнокіїні по рисунку, густо заповнюють поле. Зіньків.

81. З боків по гірлянді букетів, прохвачених стрічками, бокові сторчові вісі (середина заповнена віточками з квітками й листочками і букетами перев'язані^и стрічками). По середній сторчовій вісі розміщені букети перев'язані стрічками. Прогалини між боковою й середньою сторчовою віссю заповнені галузями з квітками й листочками. (Всі мотиви розположені рядками). Зіньків.

82. Килим має вузелький бордюр. Середина заповнена рядками рослинних сильно стилізованих мотивів двох родів. Лебедин.

83. Чорне тло. Композиція має верх і низ і в той же час має центр. Рисунок складається з мотивів рослинних і животних. Зіньків.

84. По краях іде широкий бордюр рослинного характеру. Середина зайнята трьома ставницями букетів в вазонах і без них. Зіньків.

85. Невеличкий килим з широким бордюром. Бордюр складається з букетів перев'язаних стрічками. Середина зановнена галузями з квітками. Зіньків.

86. Варіант № 85, з двохголовим орлом в центрі. Котельва.

87. Варіант № 85.

88. Варіант № 85. Боровенька *) Леб. пов.

89. Варіант № 85. Боровенька.

90. Варіант № 85. Полтава. Новий килим.

91. Килим має широкий бордюр. Середина заповнена рядками галузок з квітками й листками 2-х тонів. Лебедив.

92. Новий килим, зроблений майстернею Полтавського земства по старому зразку. Пишний рослинний мотив трактований натуралістично.

93. Килим з жовтим тлом без бордюра. Рослинні мотиви трактовані трохи сухою натуралістично з моделіровкою в півтонах. Основні кольорові плями в холодних синіх і теплих коричневих тонах. Кристайлів.

94. Тло сіре, хвилясте. В центрі велика корзина з букетом. По краю бордюр. По вільному полю розкидані букети. Рослинні мотиви, трактовані натуралістично.

95. Тло середини сіре. Тло під бордюром—біле. Бордюр—побіг з квітками й листям; в центрі середини корзина з букетом окружена лавровим вінком. Валки.

96. По білому тлу рядками розкидані віточки з квітками. В центрі ваза з букетом. Рисунок сухий. Квітки детально прорисовані і моделіровані в фарбах.

97. Варіант по компоновці № 85.

*) В Боровеньці була майстерня килимів.

98. Рослинний бордюр на зеленому полі. Середина — з сторчових побігів з сухо прорисованими рослинними мотивами по малиновому полю. Лебедин.

99. Килим з бордюром. Поле густо засіяно пишними букетами і птицями. Венрик.

100. Узор зкомпоновано сіметрично, так що середня головна сторчова вісь і головна лежача вісь пересікаються в центрі килима. Узор складається з пишних, великих рослинних мотивів на побігах і пари двохголових орлів. Тло жовте. Рисунок місцями оконтуровано і трактовано в стилізованих ритмічно повторених сіметричних формах, кольоровий ефект досягається сполученням моделіруючих сумежніх тонів в окремих мотивах і ігрою холодних та теплих кольорових плям на золотистому тлі. Бобрик, Зіньковського цов.

101. Рисунок зкомпоновано з лежачих рядків віточок в той же час даючих чотири сторчових ставці. Одномаїтність ліній стебла розбивається хвилястими та ламаними лініями квіток. Тло коришневе. Моделіровані квітки видержані в синій та коришневій гамі. Трактовка їх досить натуралістична. Валки.

102. Узор зкомпоновано з букетів перев'язаних стрічками, досить сильно стилізованих. Куземин, Полтавщина.

103. Тло-сіре зелене; килим має широченький бордюр. Рисунок складається з рослинних мотивів та пташок. В центрі-ріг з букетом.

104. Узор скомпоновано сіметрично як до середньої сторчової, так і до середньої лежачої вісі. Верхня половина килима повторює снідню і в рисунку і в

кольорах. Мотиви-рослини: побіги з листями, гвоздиками, рожами; треба одмити один елемент часто вживаний в вишиванках — лотос (зрівн. вишивку № 17). Всі мотиви сильно стилізовані в логичних, сильних лініях і формах. Охтирка.

105. Варіант № 104. Зівьків.

106. Варіант № 104. Полтавщина.

107. Килим з бордюром; середина зкомпонована подібно до № 98. Лебедин.

108. Килим по композиції тина № 71.

109. По жовтому тлі розміщено 7 рядів невеличких букетів перев'язаних стрічками. Пристайлів.

110. Варіант № 104. В кольорах червоно-коричневому дано перевагу над блакитним. Лебедин.

111. Узор складається з великих глечиків з букетами та понугаїв, розміщених в чотири ряди по білому тлі. Пристайлів.

112. Обривок килима з бордюром по краях середина заповнена великими сильно стилізованими рослинними мотивами. Рисунок оконтуровано чорними лініями; середину залито рівно тим чи другим кольором. Полтавщина.

113. Килим має кругом бордюру, а з боків ще по доріжці. Середина має сіметричну і централізовану композицію рослинного характеру. Характер рисунку сухий і безпокійний, мало характерний для наших килимів. На бордюрі виткано „Павло“. Боровенька.

114. Килим з широким бордюром. Середина заповнена розетками. Килим мало характерний для наших типових виробів. Полтавщина.

22078

115—156. Плахти.

157. Шерстяна записка. По червоно-коричневому полю ідуть білі розводи з квітками, розцвіченими жовтими синіми та зеленими цятками. (Збірка А. А. Красовського № 101).

158—166. Записки. (Збірка А. А. Красовського).

167. Шовкова фелонь. (Збірка А. А. Красовського)

168. Фелонь з шовкової парчі (Збірка А. А. Красовського).

170. Парчовий стіхарь. (Збірка А. А. Красовського).

171. Кусок парчі. (Збірка А. А. Красовського).

III. МАЛЯРСТВА⁰

172. Кобзарь з поводитарем. Власно-ручний малюнок Т. Г. Шевченка, помічений 1843 рок. (Збірка графині В. В. Капністової).

172 а) „Варенушні“ приятелі.

Власноручний малюнок Т. Г. Шевченка під малюнком Т. Г. Шевченком написано „Варенушному архимайстрові А. М. Заліському на пам'ять. 6 іюнь 1859. На Нові Т. Шевченко“. Малюнок відноситься до часів перебування Т. Г. в Лебединському повіті, коли Т. Г. приїхав до д. Хруцова в Лихвино. В Лебедині Т. Г. познайомився з Олексієм і Максимом (попом) Заліськими та з художником Цеге—фон-Мантейфелем. Брати Заліські були ширі українці й на цілу околицю вславились вмістю варить варенуху. Біля їх

державсь гурток „варенушників“, головою якого був Олексій Заліський. Вони радо стріли Шевченка і в пошану його варили на „Нові“, біля Бішкіня, кашу. Варенушники по „статуту“ окрім варенухи, інших напитків не вживали.

Малюнок ізобража трех підпилих варенушників; один (Мантейфель) так вгостився що завпився на стіл і ніби то спить; останні два (Шевченко і Заліський) сидять обнявшись і куняють. (Збірка Е. М. Сучкової—Заліської).

172 б) И. С. Мазена. (Збірка М. А. Гріщенко).

178. Гетман Апостол (Збірка графині В. В. Капнистової).

179. Гетман Павло Полуботко. (Збірка графині В. В. Капнистової).

180. Яків Павлович Полуботко. (Збірка графині В. В. Капнистової).

181. Иваненко. (Збірка графині В. В. Капнистової).

182. Полуботчиха—жінка, Гетмана Павла Полуботка (Збірка графині В. В. Капнистової).

183. Андрій Павлович Полуботко. Поясний портрет масляними фарбами на полотні; лице в трьохчетвертному повороті; темно-зелений жупан і червона керея, прикрашені витканними квітками. (Збірка графині В. В. Капнистової).

184. Ікона „Недреманне Око“. (Збірка Л. П. Колуцаєва).

185. Скриня з букетами в глечиках. Лебедин.

186. Фільонки з шахви. Богодухівськ. повіт.

IV. УБРАННЯ *)

187. Керя білого сукна. Імітація.
188. Жіноча юпка. Шерстяна оливкового пвіту з малиновими розводами и блакітними квіточками XIX в.
189. Жіночий халат зеленої шерстяної матерії Зіньків.
190. Жіноча свита білого тонкого „ягнячого“ сукна з двома вусами і „заковрашами“ XVIII в. Полтавщина.
191. Жіночий халат зеленої китайки. Полтавщина.
192. Жіночий халат черний. Полтавщина.
- 192 а) Жіночий халат коришневий. Полтавщина.
193. Жіноча кірсетка Лебедин.
194. Чоловіча свита чорного сукна на 8 вусів
195. Жіноча біла свитянка з трьома вусами XIX в.
196. Жіноча „баева юпка“ зеленого сукна з нашитими червоними кісточками—„мухами“ нач. XIX в.
197. Жіночий халат голубого сукна с плисовим коміром і рукавами з „закаврашами“. XVIII в.
198. Чоловічий жупан. Імітація покроя з старої парчі.
199. Жіночий жупан темно-синього сукна з парчевим коміром і обшлагами, з складками ззаду. Полтавщина XVIII в.
200. Шаровари червоного сукна. Імітація.

*) 187—192 и 194—203 із збірки А. А. Красовського.

201. Жіноча свита білого товстого сукна з двома вусами XVIII в.

202. Жіночий жупан темно-синього сукна з парчевим воротником і обшлагами XVIII в.

203. Жіночий халат голубої китайки з шовковим коричневим гарнітуром з обшлагами.

211—222. Парчові очіпки.

223. Намітка, старинний головний убір, надівається поверх очіпка. Можна бачить його на всіх старинних зображеннях, починаючи з Изборника Святослава. Цей убір проходить через усю українську історію, зберігається в козацьку добу і доходить до наших часів. Намітка це парадний убір і надівається до церкви, в гостину або „на смерть“.

V.

204—205. Миски. (Збірка А. А. Красовського).

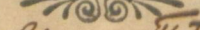
VI.

206—208. Різні дерев'яні фігури янголів. (Збірка А. А. Красовського).

209. З срібляні крести. Збірка С. В. Сбитніва).

VII.

210. Монетки. (Збірка Л. П. Колунаєва).

211. Владоорудині вірні М.Т. Шевченка; Садох Вишневий коло хати; присвячений Ч.А. Арцизовій на столі. 6 червня 1853 року.

V.N. Karazin Kharkiv National University

01332030

6